

www.snehwan.in

Bank Details

Bank Name : State Bank of India
 Account Name: Snehwan
 Branch: Pimpri Town
 AC No. 35517151681
 IFSC Code: SBIN0005923

‘स्नेहवन’ला दिलेली मदत
80G अंतर्गत करमुक्त आहे.
चेक स्नेहवन (Snehwan)
या नावाने द्यावा.

FCRA: 083930758

‘स्नेहवन’चा प्रवास...

आयटी इंजिनीअर ते वंचित मुलांचा पालक

कर्जबाजारीपणा, नापिकी यामुळे शेतकऱ्याने आत्महत्या केल्याच्या बातम्या प्रसिद्ध होत असतात. बातमी वाचली की प्रत्येक जण हळूहळू व्यक्त करतो आणि आपल्याकडे काय उपाय म्हणून प्रश्न सरकारवर सोडून देतो. ज्या मराठवाड्यात या घटना सर्वाधिक घडल्या, तेथील परभणी जिल्ह्यातील संवेदनशील मनाचे तरुण आयटी इंजिनिअर अशोक देशमाने यांनी या घटनांच्या कारणांबरोबरच परिणामांचा विचार केला. शेतकऱ्याच्या आत्महत्येमुळे त्याचे संपूर्ण कुटुंब उद्धवस्त होते. पैशांअभावी मुलांचे शिक्षण थांबते आणि शिक्षणाअभावी ही मुले पुन्हा दारिद्र्याच्या खार्फित जाण्याची भीती असते.

या मुलांना पुण्यात दर्जेदार शिक्षण देऊन, समाजाच्या मुख्य प्रवाहात आणून त्यांचे आणि त्यांच्या कुटुंबाचे जीवनमान उंचावण्याच्या उद्देश्याने देशमाने यांनी सन २०१५ मध्ये वयाच्या २६ व्या वर्षी स्नेहवन हा सामाजिक प्रकल्प सुरु केला. त्याकरता त्यांनी आयटीटील मोठ्या पगाराची नोकरी सोडली. दोन खोल्यांमध्ये १८ मुलांना घेऊन लावलेले हे स्नेहवनचे रोपटे आज १८० मुलांना मायेची सावली देत आहे. स्नेहवन आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांच्या लेकरांची, आई किंवा वडील नसलेल्या मुलामुलींच्या शिक्षण, संगोपन व आरोग्याची संपूर्ण जबाबदारी घेते. हा निवासी प्रकल्प आहे.

‘आयुष्यभर कोणतीही तक्रार करणार नाही,’ ही अट मान्य करत १९ व्या वर्षी अशोक यांच्याशी विवाह केलेल्या अर्चना यांनीही स्नेहवनच्या कामात स्वतःला झोकून दिले आहे. लग्नानंतर कुटुंब म्हणून सर्व मुलांची जबाबदारी अर्चना यांनी एकट्याने सांभाळली. सर्वचा स्वयंपाक, मुलांचा अभ्यास, आजारपण ते सारे त्यांनी आई होऊन आनंदाने केले, अजूनही करत आहेत..

‘स्नेहवन’ एक कुटुंब

स्वामी विवेकानंद, बाबा आमटे, भारतरत्न नानाजी देशमुख यांच्या प्रेरणेने ‘स्नेहवन’ची ही वाटचाल सुरु आहे. ‘स्नेहवन’मध्ये एकच स्वयंपाकघर आहे. सर्व जण एक कुटुंब म्हणून एकत्र जेवतात, राहतात. अशोक यांचे आईवडीलही या कार्यात त्यांना मदत करतात. अशोक आणि अर्चना यांच्या दोन छोट्या कन्या आनंदी आणि राधाही या मुलांबरोबरच राहतात, शिकतात.

वंचित मुलांचे संगोपन करून, त्यांना शालेय शिक्षण देणे, एवढाच ‘स्नेहवन’चा उद्देश नाही, तर या मुलांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी प्रयत्न केला जातो. त्याग, सेवा, समर्पण आणि सामाजिक बांधिलकीचे संस्कार देत, चारित्र्यसंपन्न, आत्मनिर्भर तरुण घडवत, सक्षम भारत उभारण्यात योगदान देण्याचा ‘स्नेहवन’चा संकल्प आहे.

कुलकर्णी दांपत्याकडून दोन एकर जमीन दान

डॉ. रवींद्र आणि डॉ. स्मिता कुलकर्णी या दाप्त्याने अर्चना आणि अशोक यांचा हा ध्येयवेदा प्रवास जवळून पाहिला आणि त्यांनी आळंदी जवळील आपली दोन एकर जागा ‘स्नेहवन’ला दान केली. त्या जागेवर नलिनीताई कुलकर्णी झानग्राम वसले आहे.

‘स्नेहवन’चा विस्तार

दोन खोल्यांमध्ये सुरु झालेले स्नेहवन आता २ एकरमध्ये विस्तारले आहे. सुरुवातीला केवळ पश्चाच्या छपराची बैठी इमारत असलेल्या संस्थेच्या आवारात आता तीन नवीन इमारती उभारल्या आहेत. शिवाय ग्रंथालय, प्रयोगशाळा, गोशाळा असा विस्तार सुरुच आहे. मुलांबरोबरच आता वंचित मुलींचीही शिक्षण आणि संगोपनाची व्यवस्था संस्थेत केली आहे. सन २०२४ मध्ये एकूण १०० मुले आणि १०० मुलींची शिक्षण आणि संगोपनाची व्यवस्था संस्थेत झाली आहे. कामाचा व्याप मोठ्या प्रमाणात वाढला आहे. अनेक अडचणींतून मार्ग काढत, संकटांचा सामना करत हा ज्ञानयज्ञ अखंडपणे सुरु आहे.

स्नेहवन- ज्ञानालय :

ही संस्थेची पहिली इमारत. सर्व मुले सुरुवातीला याच बैठ्या इमारतीत राहात. याच ठिकाणी ग्रंथालय, स्वयंपाकघरही आहे. आता संस्थेच्या आवारात रखुमाई, विठाई, माऊली अशा तीन इमारती उभ्या आहेत.

रखुमाई- अनुराधा गानू कन्या छात्रालय

हे ‘स्नेहवन’मध्ये मुलींसाठी वसतिगृह आहे. यात शंभर मुलींची निवास आणि संगोपनाची सोय आहे. मुलींना राहण्यासाठी सुंदर बंकबेड आहेत. या इमारतीवर रेन वॉटर हार्वेस्टिंगची सुविधा असून त्यातून तीन लाख लिटर पाणी जमा होते. इमारतीवर २० किलोवॉटचा सौरऊर्जा प्रकल्पही आहे.

माऊली वसतिगृह :

‘माऊली’ हे मुलांचे वसतिगृहात शंभर मुलांची उत्तम सोय आहे. येथेही सामानासाठी कपाटांसह बंकबेड आहेत. इमारतीवर रेन वॉटर हार्वेस्टिंगची सुविधा असून सौरऊर्जा प्रकल्पही आहे.

‘स्नेहवन’चे अन्य प्रकल्प

ग्लोबल क्लासरूम- परदेशातील तरुण- तरुणी ‘स्नेहवन’मधील मुलांना शिकायाला येतात. एक तरुण किंवा तरुणी साधारण सहा आठवडे ‘स्नेहवन’मध्ये मुक्कामी राहते. संस्थेतील मुलांना त्या त्या देशातील भाषेचीही ओळख होते. संस्थेतील मुलांचे इंग्रजी संभाषण कौशल्यांही वाढते.

मोफत फिरता दवाखाना- संस्थेच्या परिसरात राहणारे कामगार, मजूर यांच्यासाठी फिरत्या दवाखान्याचा उपक्रम राबविला जातो. याद्वारे त्यांची मोफत आरोग्य तपासणी केली जाते. आरोग्य शिविरही घेतली जातात.

वाचनालय- सुमारे दहा हजार पुस्तकांचे सुसज्ज ग्रंथालय आहे. यात इंग्रजी, मराठी, हिंदी भाषेतील सर्व प्रकारची पुस्तके आहेत. मुलांना वाचनाकरता प्रोत्साहन देण्यासाठी एक पुस्तक- एक मूळी यांसारखे उपक्रम राबविले जातात.

कामधेनू गोशाळा- देशी गीर गाईचे संगोपन के ले जाते. सध्या गाय- वासरे मिळून १६ जनावरे आहेत. गाईचे दृढ संस्थेतील मुलांसाठी वापरले जाते. तसेच मुलांना दुग्ध व्यवसायाचे ज्ञान हि दिले जाते.

प्रयोगशाळा- शाळेच्या अभ्यासक्रमात शिकविलेले विज्ञानातील विविध प्रयोग मुलांना स्वतः करून पाहता यावे, याकरता संस्थेत भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, जीवशास्त्र या विषयांच्या प्रयोगशाळा उभारल्या आहेत. याशिवाय संगीत वर्गही आहे. ज्यात तबला, हार्मोनियम यासारखी वाई आहेत. अनेक कलाकार येथे मुलांना गायन, नृत्याचे धडे देतात.

कौशल्य विकास व उद्योग प्रशिक्षण

मुलांनी शिक्षण घेऊन उद्योजक बनावे, इतरांसाठी रोजगार निर्माण करावा, यासाठी बालपणापासून त्यांच्या मानवर उद्योगाचे धडे बिंबवण्यासाठी शेतीशी निगडित तसेच इतर उद्योगांचे प्रशिक्षण दिले जाते.

भारतरत्न नानाजी देशमुख श्रम संस्कार केंद्र

यामध्ये मुलांना दैनंदिन आयुष्यात लागणाऱ्या कौशल्यांचे प्रशिक्षण दिले जाते. मुलांना कनक मशीन, प्लाटिंग, इलेक्ट्रिक, वेलिंग, पासून भरतकामा पर्यंत सर्व शिकवले जाते.

सावित्री महिला सक्षमीकरण केंद्र

यामध्ये परिसरातील महिलांना शिलाई मशीनचे प्रशिक्षण दिले जाते. तसेच मुला- मुलींना वस्त्रोदयाचे ज्ञान दिले जाते.

संगणक प्रशिक्षण केंद्र-

‘स्नेहवन’मध्ये सुसज्ज संगणक प्रशिक्षण केंद्र आहे, ज्यात संस्थेतील मुलांसाठे परिसरातील मुला- मुलींना मोफत प्रशिक्षण दिले जाते.

- **ज्ञानछत्र-** आदिवासी पाड्यावरील मुलींच्या शिक्षणाची जबाबदारी घेतली जाते.
- **वंचितग्राम-** भीक मागणाऱ्या, भंगार जमा करणाऱ्यामुलींना शिक्षणाच्या प्रवाहात आणून, त्यांची शैक्षणिक जबाबदारी संस्थेने घेतली आहे.
- **साखर शाळा-** ऊस तोड कामगारांच्या मुलांचे शिक्षण थांबू नये, त्यांना मुख्य प्रवाहात टिकून राहता यावे, यासाठी स्नेहवनतर्फे हंगामी साखर शाळा चालविली जाते.

पर्यावरण पूरक जीवन

सौरऊर्जा केंद्र (Solar Power Station)

'स्नेहवन' ही संस्था पूर्णपणे सौरऊर्जेवर चालते.

संस्थेसाठी लागणारी संपूर्ण वीज सौर प्रकल्पातून तयार केली जाते. 70KW किलोवॉटचा सौरऊर्जा प्रकल्प (सोलर सिस्टम) आहे.

बायोगॅस जनरेशन प्लांट (Biogas Generation plant)

सन २०१९ पासून 'स्नेहवन'मध्ये झिरो वेस्टवर काम केले जाते. स्वयंपाकघरातून निघणारा सर्व ओला कचरा बायोगॅस बनवण्यासाठी वापरला जाते. सध्या अंदाजे 10 हजार लिटरपर्यंत गॅस बनवला जातो. पर्यावरणपूरक जीवनशैली, जास्तीत जास्त नैसर्गिक संसाधनांचा वापर, झिरो कार्बन वेस्ट या सर्व गोष्टी मुलांना 'स्नेहवन'मध्ये शिकवल्या जातात.

मुलांच्या सर्वांगीण विकासाचा प्रयत्न

मुलांचा सर्वांगीण विकास क्हावा यासाठी त्यांच्या आवडीनुसार शिक्षण दिले जाते. शाळेभ्यतिरिक्त मल्लखांब, बुद्धिबळासह योग, संगीत, कथक नृत्य, पाककला, शेती, दूध उत्पादन असे अनेक प्रकारचे प्रशिक्षण मुलांना दिले जाते. तसेच, अकाउंटिंग, प्रशासन, व्यवस्थापन आणि संभाषण याचे धडेही तज्ज्ञांकडून मुलांना दिले जातात.

प्रेरणादायी भेटी

राजीव खांडेकर - मुख्य संपादक एफीपी न्यूज नेटवर्क

पद्मश्री डॉ. तात्याराव लहाने

IAS किरण गिंजे

IAS शेखर गायकवाड

हवी समाजाची साथ

कोणत्याही सरकारी अनुदानाविना, खडतर परिस्थितीतून हा ज्ञानयज्ञ चालू आहे. वंचित बालगोपाळांचे जीवनमान उंचावण्यासाठी आणि त्यांना समाजामध्ये विश्वासाने उभे करण्यासाठी आपले सहकार्य 'स्नेहवन'साठी अनमोल आहे.

१. आपण CSR अंतर्गत सहकार्य करू शकता.
२. मुलांसाठी जेवणाची, नाश्याची पंगत देऊ शकता.
३. प्रियजनांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ बांधकामासाठी मदत करू शकता.
४. मुलांचे शैक्षणिक पालकत्व स्वीकारून सहकार्य करू शकता.
५. शिकवण्यासाठी किंवा इतर कामात आपला वेळ देऊ शकता.
६. दैनंदिन लागणाऱ्या वस्तू किंवा त्याचा खर्च देऊ शकता.

प्रेरणादायी भेटी

पद्मश्री, पद्मभूषण, पद्मविभूषण डॉ. रघुनाथ माशेलकर

पद्मभूषण डॉ. अशोक कुकडे काका

पद्मश्री डॉ. प्रकाश आमटे आणि मंदाताई आमटे

पद्मश्री रमेश पतंगे

स्नेहवन

कोयाळी फाटा, कोयाळी फॉरेस्ट,
कोयाळी तर्फे चाकण, ता. खेड, जि. पुणे - 410501
(आळंदीपासून ८ कि.मी. अंतरावर, वडगाव घेनंद रोडवर)

अशोक देशमाने : ☎ +91 87964 00484 / +91 82372 77615